

Bononia docet.

Pretekli mesec praznovala je osemstoletnico svojega obstanka Alma mater Bononiensis.

Bologna — ni ga pravnika, katerega ne bi prešinilo, ko zasliši to ime. V duhu gleda mniha Jrnerija, ki je pri pečanju s starimi klasiki slučajno zadel ob stare spise, katerim je bila celo druga snov predmet, začel jih je preiskavati predelavati, dobil je s časom druga sorodna dela ter začel spoznavati velikanski sostav rimskega prava. Kar je našel v starih listinah bil je — corpus iuris. To je bil zanaprej predmet njegovim predavanjem, sledili so mu drugi, med njimi Azo in dika Accursius.

In glej čudo! Vest o tej novi vedi raznesla se je hipoma po vsej Evropi, od vseh strani so prihiteli ukaželjni mladenči v Bologno, slušali so novo znanost in z nauki katere so tam nabrali — ob času, ko še ni bilo tiskanih knjig bilo je to kaj mučno — vračali so se domov ter po vsej Evropi raznašali pravo starega, davno preminulega rimskega cesarstva. Rimski meč nadvladal je nekdej svet — pa njegova moč je davno nehala. V drugič je Rim združil vse kristjane sveta — razkolniki nasprotovali so tudi tej sili. In sedaj, brez vsake djanske moči, brez pravega zunanjega povoda je rimsko pravo, edino le po naravni svoji moči in jakosti obladelo ves svet in je še danes okostje vsemu na-

šemu zakonodajstvu, spisi rimskih pravnikov so nam neizcrpljiv vir nauk, nedosežen idejal. Otresli smo se marsičesa, kar zadeva le formalizem in obliko, bistvo je ostalo.

Vse to pa je dobila zapadna Evropa iz Bologne. Z viri vred prevzela je razlaganje, in skozi več stoletij je bilo odločilno v vseh prašanjih mnenje, katero je Bologna podtikala posameznim določilom, ona je narekovala učenim pravnikom po vsej Evropi — „Bononia docet“ bilo je ponosno gaslo tamošnje šole. Da, glossa nadvladala je mnogokrat celo zakon veljalo je le, kar je glossa priznala — *quidquid non agnoscit glossa, non agnoscit curia*. Tako veljavo imela je Bologna.

Zraven rimskega prava ima za učeni svet tudi druga pravniška veda, ki je istotako imela velikanski vpliv za razvoj prava, svoj izvor v Bologni, kanonično pravo. V Bologni pisal je Gratian svoj „*Decretum*“, tam je učil Paucapalea.

Do konca XV. stoletja bila je Bologna središče vse pravniške vede, tam se je učila vsa Evropa. Sčasoma vstanovili so si tudi drugi narodi doma svoja učilišča, ki pa izvora svojega pozabila niso. Ko je dne 10. do 14. junija t. l. Bononia praznovala osemstoletnico svojega obstanka prišli so toraj iz vse Evrope zastopniki vseučilišč, oziroma njihovih pravnih fakultet, da skažejo hvaležnost starodavnemu zavodu na katerem se je vršil preporod naše vede, od koder izvira vso znanstveno pravoslovje, o katerem baš v Bologni, rekli bi, oteti *corpus iuris* tako lepo pravi, da je: „*divinarum atque humanarum rerum notitia, iusti atque iniusti scientia*“.

Vsebina zapuščinskega prisojila.

V 5. št. „Slov. Pravnika“ skuša nekdo spodbijati rešitev deželnega nadsodišča v Gradci, z dne 19. avgusta 1887., št. 9179, priobčeno v drugi številki „Slov. Prav.“, s katero se je za mnenje odločilo, da v zapuščinsko prisojilo ni sprejemati posameznih reči, katere obsega zapuščina, in tudi nepremičnin in na njih zavarovanih dolgov ne.

Brez skrbi bi lahko v nemar pustili ta članek, ker so razlogi, s katerimi pisatelj svoje mnenje podpira, taki, da jih mora vsak samostojno misleč pravnik zavreči, če pisatelj ne bi bil tako daleč zagazil, da pravnike in sploh sodnike pozivlja, naj razsodbo deželnega nadsodišča v nemar puščajo in ostanejo pri stari nezakoniti praksi.

Glede na to in z ozirom na skušnjo, kako priljubljena je marsikomu šablona, katere se je enkrat brez kritike privadil, hočemo gori navedeno razsodilo nekoliko natančneje vtrditi in dokazati, da je razsodba deželnega nadsodišča za prakso najugodnejša, edino zakonita in bistvu zapuščinske razprave in zapuščinskega prisojila primerna.

Prisojila po razsodbi deželnega nadsodišča spisavati ne bo toliko truda delalo, kakor do sedaj. Vsakdo, ki se je pri sodiščih z zapuščinskimi razpravami pečal, ve, koliko težav pri večjih zapuščinah prisojilo dela, če hoče sodnik vsaj vse nepremičnine in na nepremičninah zavarovane dolgove v prisojilo sprejeti. Koliko zapuščinskih razprav se mnogo dalje kakor je treba ni dokončalo zaradi težkih prisojil, koliko uradnih laži postavilo se je v izkaze o zapuščinskih razpravah, katerih končanje je bilo odvisno le od teškega ali preobilega prisojila, da-si so zanj že vsi podatki dokazani bili.

Vidili smo taka prisojila v velikosti velike knjige, ki je potem potovala od sodišča do sodišča po celem cesarstvu radi vknjižbe lastninske pravice ali prenosa dolgov.

In vsa ta pisarija je nepotrebna, kajti vestni sodnik se pri reševanju prošnje za vknjižbo lastninske pravice ali za prenos dolgov na nepremičninah zavarovanih na podlogi takih prisojil nikdar ni zadostil s tem, je-li nepremičnina, pri katerej naj bo lastninska pravica vknjižena, v prisojilu navedena ali ne. Vestni zapuščinski sodnik je zmiraj vkljub takim prisojilom pri rešitvi najvažnejšega čina cele zapuščinske razprave le po zapuščinskih spisih sodil in mislimo, da ga ni pravnik, ki bi trdil, da mora sodnik vknjižbo lastninske pravice ali prenosa na nepremičninah zavarovanega dolga po prisojilu dovoliti, dasiravno se je iz zapuščinskih spisov prepričal, da je kaka nepremičnina, ali kak tak dolg po pomoti v prisojilo prišel.

Drugače seveda bi se to godilo po receptu pisatelja navedenega članka, po katerem ima sodnik le suhoparno razložiti, je-li v listinah, ki mu jih podaja prosilec, vtemeljeno to, kar se zahteva v prošnji.

Če je pa treba dopustljivost prošnje za vknjižbo na podlogi zapuščinskih spisov sploh prevdarjati, in to je vzrok naredbe § 177. pat. z dne 9. avgusta 1854., št. 208. d. z., čemu bi sprejemali nepremičnine in na nepremičninah zavarovane dolgove v prisojila?

Oblika prisojila, katero je deželno nadsodišče za pravo spoznalo, je pa tudi edino zakonita, kar iz sledečega sledi.

V § 174. pat. z dne 9. avgusta 1854., na katerega se deželno nadsodišče sklicuje, in ne samo na njemu pridani obrazec prisojila, kakor pisatelj navedenega članka trdi, je izrekoma predpisano, kaj se mora v prisojilu izreči. V predpisani vsebini prisojila se pa ne nahaja navedenje k prisojeni zapuščini spadajočih nepremičnin.

Obrazec prisojila, katerega je zakonodajalec pridjal, in ki bolj, kakor marginalne opazke, katere služijo zlajšavi razvida in poiskanja dotičnih določil (Harrasowsky, Geschichte der Codification des öst. Civilrechtes, Wien 1868), razjasnuje v konkretni obliki, kaj je zakonodajalec mislil, naravnost izključuje navedenje posameznih k zapuščini pripadajočih reči ali pa vsaj nepremičnin ali na njih zavarovanih dolgov.

Dr. Schuster v svojem „Verfahren ausser Streitsachen“ 1886. na strani 286., komentujoč zakon o postopku pri zapuščinskih razpravah, pravi, da § 164. jasno določuje, kaj je vsebina zapuščinskega prisojila in da naštevanje posameznih reči zapuščinske mase načeloma ne spada v prisojilo.

Da je to pravo shaja tudi iz tega, kako se je določilo § 174. historično izcimilo.

Do leta 1785. so se zapuščinske razprave pred sodišči, kjer jih je bilo treba, le bolj po navadah vršile.

Sodni navod z dne 9. sept. 1785., št. 464. z. p. z. v II. delu, 5. odseku, je bil prvi za vse nemške in slovanske avstrijske dežele veljavni zakon o zapuščinskih razpravah. Ali ravno o vsebini prisojila nima določila. Prisojila le omenja v §§ 42. in 43., ter veleva, da se prisojilo ne sme izročiti,

dokler nista mortuar in dedinski davek plačana in dokler niso volilorejmniki uradoma o volilih obveščeni.

Občni državljanski zakonik, ki je ta navod glede zapuščinskih razprav v bistvenih točkah predrugačil, posebno pa delovanje sodišč glede uradne skrbi za zavarovanje upnikov in volilorejmnikov omejil (§ 811) in pripuščenje do posesti zapuščine dedičem zljajšal, o vsebini prisojila tudi ne določuje ničesar. V § 819. le velevala, da naj se mu zapuščino prisodi kakor hitro se je izjavljeni dedič od sodišča sprejel in je spolnil svoje dolžnosti.

Važno je tedaj, kaj je teorija o vsebini prisojil učila, ker po tem nauku so se vedla sodišča.

Gusterman v svoji „öster. Privatrechtspraxis 1822.“, str. 576., I. zvezek pravi, da mora zapuščinsko sodišče na prošnjo dedičevo za prisojilo, če je prošnja zadostno vtemeljena, zapečatnemu komisarju, t. j. komisarju, ki je o priliki smrti zapuščino zapečatil, z odlokom zapovedati, naj zapuščino odpečati in dedičem prisodi, o tem pa, kar bo storil, zapuščinskemu sodišču sporoči. To sporočilo pa naj sodišče tako reši, da ga sprejme, v spisih hrani in dovoli prepis. Prepis tega sporočila sme dedič vzeti v dokaz, da je on ranjkega dedič, in da mu je prisodilo zapuščinsko sodišče njegovo zapuščino.

Dvorni svetnik Függer v svojem „Adeliches Richteramt“, ki je bilo merodajno za prakso do leta 1850., na strani 286 ravno ta postopek kot zakonit uči in imenovano sporočilo zapečatnega komisarja, čegar prepis dediču za prisojilo velja, tako formuluje: Vsled naloga A je podpisani zapuščino . . . umrlega N. N. njegovim trem maloletnim otrokom in dedičem po oporoki A. N. Z. po enakih delih prisodil (eingewantwortet) ter zapuščino odpečatil.

Iz tega se razvidi, da že takrat ni nikdo potrebnim spoznal, da bi se posamezne reči zapuščinske mase, ali vsaj zapuščinske nepremičnine sprejemale v prisojilo. Če je dedič na podlogi takega prisojila za vknjižbo lastninske pravice prosil, kar se je le pri zemljiških sodiščih ali zemljiških oblastih (Grundobrigkeit) zgoditi moglo, je moral z inventari dokazovati, da dotična zemljišča v prisojeno zapuščino spadajo.

Tako je bilo do leta 1850. Tega leta se je pod uplivom prenapetega novotarenja hipoma tudi ta postopek prestrojil z zakonom z dne 28. junija 1850., št. 255. d. z.

Namen novega zakona je bil, kakor je tadajni minister za pravosodje Njihovemu Veličanstvu sporočal, zapuščinske razprave s porabo notarjev in občin bolj priprosto vrediti, strankam največ delovanja prepuščati, razprave kolikor mogoče skrajšati in pisarenje, kolikor se da odpraviti.

Kar se tiče prisojil je ta zakon prisojilna poročila izrekoma (§ 108) odpravil in v § 105. zapovedal, da se imajo zapuščinske reči, ki so predmeti javnih knjig, v prisojilu posebno navesti. Temu predpisu je ugajal tudi pridjani obrazec prisojila. To se je zato zgodilo, ker so se tudi po § 102. pravilnika sodne oblasti z dne 28. junija 1850., št. 237. d. z. vknjižbe pri zemljiških sodiščih zaprositi morale in ker je hotel zakonodajalec, slede izrečenemu načelu, razprave skrajšati in nepotrebno pisarenje odpraviti, stranke oprostiti dokazov z inventari, katere nepremičnine spadajo k prisojeni zapuščini.

S tem je pa malo dosegel, kajti v to svrho je bilo v §§ 106., 107. in 109. predpisano, da se mora tako prisojilo vročiti vsakemu, ki dobi iz zapuščine kako reč, katera je predmet javnih knjig, da se je po § 96. morala zapuščina, kjer je bila potreba, pred prisojilom deliti, kar je zaključenje zapuščinskih razprav zelo oviralo, in da so se morale po § 112. o zapuščinskih rečeh, ki so po prisojilu na dan prišle, izdati nova prisojila.

Ker ta zakon namena ni popolnoma dosegel, je bil s patentom z dne 9. avgusta 1854, št. 208. d. z. nadomeščen, kateri je, kar se tiče prisojila, v pospeševanje zaključenj zapuščinskih razprav določil, da prisojila niso več od delitev zapuščin odvisna (§ 165.), da v prisojilih radi tega ni več treba navajati zapuščinskih reči, ki so predmeti javnih knjig. Za to pa navaja dediča kot univerzalnega naslednika po § 177. na zapuščinsko sodišče, katero ima dopustljivost vknjiženja lastinske pravice ali prenosa na nepremičninah zavarovanih dolgov presojsati in dovoljevati. Kar se pa tiče singularnega nasledstva v pravice umrlega je § 178. določil,

da ni treba prisojilnih pisem, ampak da zadostujejo potrdila zapuščinskega sodišča, da se sme singularni naslednik, bodisi volilojemnik ali kupec pri zemljiškem sodišči kot lastnik vknjižiti. Taka potrdila se smejo seveda le po prisoji zapuščine izdajati.

Če tedaj § 174. tega zakona ne zahteva, da se morajo v zapuščinskih prisojilih zapuščinske reči, ki so predmet javnih knjig, izrekoma imenovati in če temu § pridjani obrazec nima prostora za taka imenovanja, potem pač ni dvomiti, da zakonodajalec tega ni zahteval, temveč da je hotel taka navajanja, ki so nepotrebna in v nasprotji z namenom pospeševati zapuščinske razprave, izključiti iz prisojil.

Bilo bi tudi smešno, če bi moral zapuščinski sodnik samemu sebi sestavljati dolgo prisojilo z vsemi zapuščinskimi reči, ki so predmeti javnih knjig, da bi znal za katere sme vknjižbo dovoliti.

Vsebina prisojila v zmislu § 174. pat. z dne 9. avgusta 1854 pa tudi edino ugaja bistvu zapuščinskih razprav in zapuščinskega prisojila.

Po § 531. o. d. z. je zapuščina celokupnost pravic in dolžnosti umrlega, ki niso samo v osebnih razmerah vtemeljene, in dedna pravica je po § 532. o. d. z. izključljiva pravica, celo zapuščino, ali pa del cele zapuščine v posest vzeti (*haeres in omne jus mortui, non tantum singulorum rerum succedit.*)

Namen zapuščinske razprave je poizvedba osebe dediča in zagotovljenje tistih dolžnosti, katere se morajo pred prisojilom spolniti.

Nasledstvo dediča je tedaj bistveno različno od nasledstva v posamezne reči ali pravice vsled cesij, volil, izvršb, kar se kaže iz raznih zasebnopravnih določil, ki se tukaj ne morejo navesti.

Zapuščinsko prisojilo je tisti čin, s katerim dobi dedič poverjenje kot lastnik zapuščine, ono je izročenje zapuščine kot skupne reči na dediča, ki še le ž njim lastninsko pravico zadobi.

Do tistih mal je zapuščina *haereditas jacens* in dedič je le njen oskrbnik s pravicami zapuščinskega kuratorja

in le kot zastopnik zapuščine drugim osebam nasproti je dedič. (§§ 547., 810., 818., 819., 1462. o. d. z., § 145. pat. z dne 9. avgusta 1854.).

Tako uče tudi komentatorji Zeiller, Scheidlein, Winwarther, Nippel (posebno pri § 547.) Stubenrauch, Randa v svojem „Besitz 1876“ stran 351, „Erwerb der Erbschaft“ stran 92 in „Eigenthum“ str. 337 (v nasprotju z prejšnim terjenjem v svojem „Besitz“ I. izdaja v katerem je pritrjeval Ungerju II. § 74. op. 24, VI. § 40, da dedič dedščino že z izjavo za dediča pridobi) in Schuster v svojem „Verfahren ausser Streitsachen“ 1886, stran 249 in 285.

S temi načeli se pa popolnoma sklada v § 174. pat. z dne 9. avgusta 1854. l. predpisana priprosta oblika zapuščinskega prisojila, kajti le v tej obliki se kaže vesolno nasledstvo dediča v vse pravice in dolžnosti umrlega in ne samo v posamezne pravice in reči. S temi načeli se tudi vjemajo določila §§ 177., 178. in 179. pat. z dne 9. avgusta 1854.

Pisatelj v začetku omenjenega članka pa dalje ugovarja, da zakon iz leta 1854. zgolj zaradi tega ni ukazal, naj se izražajo v prisojilu vse zapuščinske reči, ki so predmet javnih knjig, ker takrat še ni veljal novi zemljeknjižni zakon, ki v § 94. veleva, da sodnik pri dovoljenji vknjižbe nima izrekati nikake sodbe, nima ničesar spoznati, ampak le razločiti, je li v listinah, ki mu jih podaja prosilec, vtemeljeno to, kar se zahteva v prošnji, je li zahteva v prošnji izpeljiva v zemljiških knjigah in to tudi tedaj, če se prošnja opira na javne listine v § 33. lit. *d* z. z. navedene kakovosti.

Gospod pisatelj se pa tudi v tem moti, čemu bi se bil lahko ognil.

Prvič § 94. z. z. ničesar novega ne določuje, kar bi ne bilo že pred veljalo.

Ta § le predpisuje kako ima zemljeknjižni sodnik postopati, če ima on dovoljevati vknjižbo. Njegovi predpisi pa ne veljajo za zapuščinskega in izvršilnega sodnika, ki sodi na povsem drugih podlagah o dopustljivosti vknjižeb, katere ima on dovoljevati.

Radi tega se deli § 94. v dva glavna dela. Prvi del obsega prvih pet odstavkov in ureduje postopek zemljeknjižnega sodnika za primerleje, če on vknjižbe dovoljuje in izpeljuje. Zadnji odstavek pa ureduje postopek zemljeknjižnega sodnika za primerleje, če je kak drugi sodnik vknjižbo dovolil. Za ta slučaj mu veleva, da se ima na to omejiti, razsoditi, je li dovoljena vknjižba glede na stanje zemljiške knjige dopustljiva (§ 94. drugi odstavek) ali ne; o vseh drugih potrebah vknjižbe pa pristojna razsodilo sodišču, ki je dovolilo vknjižbo.

Pri vknjižbah na podlogi zapuščinskih prisojil je pa to sodišče zapuščinske razprave in to bo sodilo na podlogi vseh zapuščinskih razpravnih spisov, kakor smo to že v začetku te razprave razložili.

V zemljeknjižnem zakonu za Ogersko z dne 25. decembra 1855. št. 222. d. z., ki je bil podloga našega veljavnega zemljeknjižnega zakona, je bilo to izrečno ukrenjeno.

Slednjič išče gospod pisatelj navedenega članka razlogov za svoje mnenje tudi v zakonu z dne 23. maja 1883., št. 82. d. z. in v naredbah pravosodnega ministerstva z dne 6. junija 1883., št. 8330. in z dne 25. aprila 1884., št. 4407., dalje v naredbah predsedništva deželnega nadsodišča v Gradci z dne 5. julija 1883., št. 5670., in z dne 23. januarija 1885., ad št. 5670, pa ne z boljšo srečo.

Tudi tukaj se kaže, da tega zakona in teh naredeb ni pazljivo bral, kajti če bi bil to storil, bi se bil koj preveril, da je ž njimi le načelo § 76. z. z., da se vknjižbe, kjer ni izrečno kaj drugega dovoljenega, nikdar uradno zvrševati ne smejo, tako predrugačeno, da se smejo in morajo pravne razmere, ki so predmet vknjižeb in katerim so se podloge vstanovile v teku zapuščinskih razprav, tudi uradno vknjiževati, če dotične stranke za nje ne prosijo.

Ničesar novega pa ni vkrenil zakon z dne 23. maja 1883. št. 82. d. z. o potrebnih podatkih vknjižeb, marveč ravno naredba pravosodnega ministerstva z dne 25. aprila 1885., št. 4407. odločno veleva, naj se postopa pri uradnih naredbah vknjižeb, kar se tiče njihovih podlog, ravno tako, kakor če bi prosile stranke same za vknjižbe.

Ta naredba pa tudi velevala: „Es können daher auf Grund „der Einantwortungsurkunde und anderer im Laufe der Ab- „handlung urkundlich erfolgter Constatirungen und ergangenen „Verfügungen und Entscheidungen des Verlassenschaftsge- „richtes, beispielsweise der nach § 178. des kais. Pat. vom „9. August 1854. R. G. B. Nr. 208. erteilten Bestätigungen, „ferner auf Grund abhandlungsbehördlich vor der Nachlass- „einantwortung genehmigten Urkunden (Erbtheilungen, Kauf- „und Tauschverträge, Feilbietungsakte) das Eigenthumsrecht, „nicht minder auch Pfandrechte, Dienstbarkeitsrechte, Aus- „gedingsrechte und Reallasten eingetragen und beziehungs- „weise gelöscht werden, wenn die Voraussetzungen zur Ein- „verleibung der fraglichen Rechtserwerbung, Bechränkung, „Uebertragung oder Erlöschung vorhanden sind“, — in s tem naše mnenje o vsebini zapuščinskih prisojil popolnoma opravičuje, kajti če se ne bi smelo nič drugega vknjiževati, kakor to, kar je v prisojilih, bi bila ministerska naredba omenila le prisojila, ne pa toliko drugih zapuščinskih razpravnih podatkov.

Kar se pa tiče nasprotja v katerem se nahajajo po mnenju gospoda pisatelja navedene naredbe predsedništva deželnega nadsodišča z v začetku te razprave navedenim razsodilom deželnega nadsodišča v Gradci, se vsak lahko prepriča, da jih ni, če pazljivo prebere te naredbe in razsodilo. V tem oziru ni treba besede ziniti.

X.

Iz zapiskov praktičnega pravnika.

Kdor se bavi dalje časa s praktičnim pravosodjem, najde celo vrsto praktičnih slučajev, katere razsoditi ga stane veliko premislekov; pokažejo se mu dvomljivosti; zakon mu ne podaja določnega, nedvumljivega in jasnega propisa, s katerim bi mu bilo mogoče znebiti se vseh dvomov. Taki slučajji so povod globokejemu premišljevanju o tem, kar ime-

nujemo duh zakonov in pri tej priliki se vriva pravniku velika množica postranskih vprašanj, ki so v nekaki zvezi s poglavitnim vprašanjem, katero je vzbudilo pozornost premišljevalca. Tak bode prvi slučaj imel za pravnika podučiven in plodonosen učinek ter bode pripomogel k pridobitvi tiste jakosti in sigurnosti, ki je pravniku v praktičnem poslovanji silna in neogibna potreba, ki jo pa zamore pridobiti le potom vsestranskega in uglobljenega premišljevanja.

V sledečih vrsticah hočem razpravljati nekaj praktičnih primerljejev v kratkih potezah. Primerljeji niso izmišljeni, ampak pojeti in vzeti iz lastne skušnje in prakse. Razpravljanje ne bode obširno; zadovolil se bodem s kratkim načrtanjem. Namen in smoter mi je namreč, spodbujati naše pravnike, posebno pa naš mladi naraščaj, da bi se radi in pogostoma pečali s takimi razpravami, da bi tem potom plodove svoje lastne pravniške izgoje spravili na probirni kamen javnosti ter ob enem tudi podpirali izdajatelja „Pravnika“ v njegovem težavnem prizadevanji.

V posebno zadostenje mi bode in moja svrha bode popolnoma dosežena, če bi mojim kratkim opombam sledela dalnja razmotrivanja, ki bi dokazala, da so rezultati, do katerih sem dospel, pravi in istiniti, ali pa mene prepričala, da moje dokazovanje ni povsem utrjeno. Rad se bom dal prepričati, kajti pot do pravega spoznanja se ne najde s trmastim obtičanjem pri istem vednostnem mnenji, tudi ne s ponosno vero do lastne nezmotljivosti, ampak le s pravično oceno nasprotnikovih dokazov (argumentov), s pripoznanjem vsega, kar je nasprotnik bolj pravilno, strogo in istinito razumel in dokazal. Pa tudi še nekaj moram tu posebno poudarjati. Pri razmotrivanji in razpravljanji dvomljivih prepirnih stvari naj ne gre nikoli za besedo, niti za obliko, ampak le za stvar. Bistvo izvrstnega pravnika nikakor ne morem najti v tem, da prekosi druge v zvijačnosti in domišljivosti, sploh v tem, kar Nemci zaznamujejo z besedo „Spitzfindigkeit“, tudi ne v tem, da spodmakne noge svojim nasprotnikom z neko posebno urnostjo; marveč vse njegove prizadevanje meriti mora zmiraj le na to, da poišče zrno, da iz množice zavitkov razgrne pravico, da razume

življenje, kakor se kaže v resnici, da primerja živi dogodek z zakonom.

Priporočati moram tudi našim pravnikom, da si zablježujejo vsako le količikaj zanimivo vprašanje, ki se jim nameri in jim daje povod za dvom. Taka vprašanja naj jim bodo potem predmeti za ustno ali pismeno razpravljanje; korist ne bode nikakor izostala, ampak pokazala se bode v kratkem. S trdno nado in zvestim prepričanjem, da bodo te besede spodbudile naše pravnike, podam tu nekaj praktičnih slučajev.

I.

Nekdo je bil zarad storjenega prestopka obsojen na globo (denarno kazen). Sodba je postala pravokrepna; globa se je izterjala in se je, ko jo je obsojenec vplačal, odrajtala v smislu kazenske sodbe dotični blagajnici za uboge. Obsojenec je tudi plačal vse troške kazenskega postopka. Pozneje je vložil prošnjo, da bi se kazenski postopek obnovil, ker se mu je posrečilo najti taka dokazila, ki bi zamogla učiniti, da se oprosti. Učinek te prošnje je bil tudi ugoden za obsojenega: kajti v obnovljeni glavni razpravi bil je obtožbe oproščen in toraj nekrivim spoznan tistega prestopka, zarad katerega je bil, kakor je bilo zgoraj rečeno, prej obsojen. Na temelji te njemu ugodne sodbe obrnil se je do sodišča, da bi se mu povrnila svote, ki jih je moral vsled prve razloke plačati kot globo in kot troške kazenskega postopanja.

Nastalo je sedaj vprašanje, je li vstreči tej prošnji, ali ne? Kdor bi se pri razsojevanji tega vprašanja postavil zgolj na stališče primernosti (aequitas), odgovoril bi takoj, da se mora zadostiti prošnji, ki jo je podal obdolženec: kajti z obnovo postopka se je prejšnja obsodilna razloka preklicala (§ 358. k. p. r.); z drugo razloko se je spoznalo in vtrdilo, da obdolženec ni storil nikakoršnega kaznjivega djanja, da toraj ne zasluži nikakoršne kazni in da se mora vseskozi postaviti na prejšnji stan. To mnenje dozdeva se iz prva tudi tolikanj primerneje in bi marsikoga pridobilo na svojo stran, ker dotičnim blagajnicam ne bode napravilo nobene težave, povrniti ali prav za prav izplačati omenjene svote, ker bi

se tedaj vršilo postavljenje v status quo ante brez vseh ovir. Vkljub temu na videz zares podkupljivemu dokazivanju zdi se mi vendar nasprotno mnenje pravo in istinito; jaz zastopam prepričanje, da bi moralo sodišče to prošnjo zavrni. Razlogi za to mojo trditev so v kratkem le-ti: Naše kazensko zakonodajstvo ne pozna načela, da bi imel tisti, ki je po nedolžnem prestal kako kazen, pravico do povračila škode, ki jo trpi vsled nepravilne sodbe. Zanikanje tega načela sicer zakon ne izraža nikjer izrečno in direktno; vendar ni dvomiti o tem: kajti zakon tam, kjer bi imel priliko, kjer bi moral govoriti o tem, molči popolnoma. Čutilo se je tudi pomanjkanje takega zakonitega propisa in ta čut je bil povod načrtom, ki so bili predloženi našim parlamentarnim zborom; hotelo se je to vprašanje rešiti s tem, da bi se za take izvanredne, dotičniku pa silo občutljive slučaje, pripoznala pravica do primerne povračila.

Tudi iz te okolščine, da se je zdelo potreba urediti to vprašanje potem novega zakona, je posneti, da obstoječi zakoni nikakor ne dopuščajo takega povračila. Načelo, da obsojeni po veljavnih zakonih nima pravice, terjati povračila, pa velja gotovo splošno, to je za vse vrste kazni. Ne bi se dalo opravičevati, zakaj bi veljal glede glob drugi princip, kakor velja za kazni na slobodi; marveč sklepati se more, da velja po pravilu a majori ad minus za milejo kazen gotovo vse to, kar je nedvomljivo glede ožstreje kazni, da ima toraj tisti, ki za oestro po nedolžnem prastano kazen ne sme terjati povračila, toliko manj pravico, terjati odškodovanje v primerljivi manjši kazni. Tudi to bi bilo še povdarjati, da obsojenec, kateri zavoljo ubožnosti naložene globe ni zamogel plačati in je toraj prestal supletorno kazen na slobodi, gotovo nima nikakoršne pravice terjati povračilo škode. Ker je bila v našem primerljivi kazen izvršena na podlagi pravokrepne sodbe, ker ima terjatev, katero stavi obsojenec, naravo povračila za škodo, ki jo je kdo trpel zbog nepravilne sodbe, ker naš zakon takega povračila ne pripozna, ni dvomiti, da obsojenec tudi ne more terjati, naj se mu vplačana globa povrne.

Zamogel bi še kdo staviti vprašanje, nima li obsojenec pravico terjati povračilo na podlagi predležeče *condictio indebiti*? Pa tudi na to vprašanje more biti odgovor le zanihoben. Pomisliti se mora namreč iz prva, da tu ne gre za obligacijsko razmerje v zmislu občnega državlanskega zakonika, da tu ne obstoji zveza kakor med upnikom in dolžnikom. Toraj tudi nikakor ne more biti govor o pristojnosti sodišča. Nadalje se pa mora tudi vprašati, koga je tožiti zastran povračila, državno blagajnico ali blagajnico za vboge? Blagajnica za vboge ni bila v nikaki zvezi, v nikaki dotiki s celim postopkom, tudi ne z izterjanjem; ona je le svoto, ki so jo državni organi izterjali in njej izročili, prevzela. Državna blagajnica pa globe ni sprejela, toraj tudi nikakor ne more biti odgovorna za njo. Ako bi se pa tudi zamogli znebiti vseh teh pomislekov, vendar ne bi mogli predležeči primerljaj uvrstiti pod nobeno določilo zapopadeno v §§ 1431. do 1437. o. d. z.

Mislim, da ravno to načelo, ki sem ga izvedel za globo, velja tudi glede troškov za kazenskopravdni postopek. Tudi glede tega vprašanja, nima zakon nikakoršnega določila, iz katerega bi se zamoglo sklepati, da je povračilo dopustno ali pa da bi bilo možno, zadobiti povračilo potom civilne pravde. Tudi za rešenje te pravdne zahteve civilna sodišča ne bi bila pristojna. De lege lata torej nimamo nobenega sredstva; pomagati se da le potom izvanredne milosti.

II.

1.) Pri nekem vzklicnem sodišči za prestopke se je glede dokazov, ki jih vzklicno sodišče smatra potrebnim v vzklicnem postopku, ustanovilo sledeče običajno poslovanje (praksa): Ako pritožitelj predlaga v svojem vzklicnem spisu nove dokaze, ter se sklicuje na nove priče, in sodni dvor bodisi tudi pri javni ustni razpravi, spozna, da je dopolnitev dokazov oziroma zaslišanje novih svedokov potrebno, naročuje se dotičnemu okrajnemu sodišču, da naj poizve nove dokaze ter zasliši priče. Sodni dvor se pa pri tem naročilu vzdrži vsake določbe o tem, ali se morajo zaslišati priče pod prisego, ali jih treba na kak drugi način v obljubo vzeti.

Vsled tega se vrši zaslišanje brez prisege; priče pa tudi sodniku v zmislu § 453. k. p. r. ne segajo v roke. Te izjave svedokov se pri vzklicni razpravi prečitajo in so podlaga sodbi vzklicnega sodišča.

Vsakteremu pravniku se bode takoj vrinilo vprašanje, je li to poslovanje pravilno, je li se vjema z načeli naših procesualnih zakonov? Odgovor na to vprašanje po mojem prepričanju zamore biti le zanikaven. Že glede glavne razprave, vršeče se pred sodnikom prve instance, določuje § 453. k. p. r., da morajo vse priče — izvzemši uradne osebe, omenjene v zadnjem odstavku — v potrditev svojih izjav sodniku seči v roke. Zakon veli, da je ta oblika neobhodno potrebna. Iz besed, ki jih rabi zakon: „sodnik se lahko namesto prisege zadovolji s tem, da mu priča v roko seže“ — se ne sme in tudi ne da nikakor sklepati, da je ta oblika potrditve le fakultativna, da je zgolj odvisno od sodnikovega prevdarka, hoče li pričo zaslišati, ne da bi ji dal priseči, ne da bi mu segla v roke; marveč moramo te zakonove besede po njih vsebini in skupnosti tako tolmačiti, da sme sodnik priče le prisege odrešiti, nikoli pa dolžnosti, da mu sežejo v roke — izvzemši seveda slučaje navedene v §§ 170., 453. k. p. r. in slučaj privoljenja obeh strank. Opomniti hočem tu per parenthesin, da nekteri sodniki pri svedokih, katerim zaradi vzrokov navedenih v § 170. k. p. r. ni dati prisege, vendar le terjajo, naj jim ti svedoki sežejo v roke. Ti sodniki se očitvidno drže mnenja, da je tako postopanje po § 453. k. p. r. dopuščeno. Da to mnenje popolnoma prezira vsa dotična pravna določila, da je popolnoma zablojeno, mi pač ni treba razpravljati obširneje. Priči, pri katerej se nahaja kateri izmed vzrokov ovirajočih prisego po § 170. k. p. r., tudi ni dopustiti, da bi sodniku po § 453. k. p. r. segla v roke. Mnenje, ki ga tu spodbijam, dovedlo bi tudi do čudne posledice, da bi se take priče v postopku, vršečem se zastran hudodelstev ali pregreškov, zaslišale neprisežene, da bi se jim pa v postopku zaradi prestopkov nalagalo in dopuščalo, seči sodniku v roke, ter takim načinom njenim izjavam pripisovala nekam večja vrednost za ta postopek.

Po tem izgredu vrnem se zopet k prvotnemu razpravljanju. Ako je, kakor sem gori dokazal, v postopku zaradi prestopkov že prvi sodnik zavezan, da priče vzeme v prisego ali jih pa primora, da mu sežejo v roke, mislim da ta propis velja tem bolj za postopek pred vzklicnim sodiščem. Zakon ima pa tudi še posebno izrečno določilo, ker zavkazuje v § 473., da se je pri zaslišanju prič in zvedencev držati propisov, danih za glavno razpravo pred sodnimi dvori prve stopinje.

Iz tega določila sledi toraj brezdvomno, da se morajo priče pred zaslišanjem v prisego vzeti, v kolikor ne brani kateri v § 170. k. p. r. omenjenih vzrokov ali v kolikor niste obe stranki zadovoljni, da se zaprisegovanje odloži (§ 247. k. p. r.) Ker so izjave prič zaslišanih proti temu določilu nične, se sodnik tudi na nje ne sme nikakor vpirati in jih ne sme vzeti svoji sodbi kot podlago. Ravno to pa velja za vzklicni postopek; taka pričevanja se ne bi smela prečitati, tem manj pa pri končni sodbi v poštrev jemati. Iz določila izraženega v § 473 k. p. r. bi se dalo marveč sklepati, da se morajo vse nove priče pred vzklicno sodišče pozvati ter zaslišati. Ako pa dajo vzklicna sodišča, držeča se pooblastila izrečenega v prvem odstavku § 470. k. p. r. poizvediti nove dokaze po sodniku v to določenem ter takim načinom prihranijo državni blagajnici in strankam mnogo troškov, morala bi vsakako naprošenemu sodniku nalagati, da priče po zaslišanju vzame v prisego, kajti, kakor sem dokazal, sodišče zamore le zaprisežene izjave vzeti v podlago svojej sodbi. Da ima pa vzklicno sodišče v takem primeru tudi pravico, zavkazati v zmislu 3. odstavka § 470. k. p. r. ponovljenje glavne razprave na prvi stopinji pač ni dvomljivo. Popolnoma zmotljivo se mi pa dozdeva, ako se vzklicno sodišče zadovolji z nepriseženo izpovedbo prič in tako izpovedbo kot istovredno nasproti stavi izjavam prič, ki so prisegle ali pa sodniku v zmislu § 453. k. p. r. segle v roko.

2.) V neki zvezi z vprašanjem, ki sem ga ravnokar razpravljal, vidi se mi drugo vprašanje, ki tudi ni brez djanske zanimivosti.

Po §§ 222., 224., 254. k. p. r. ima prvosednik pravico ukreniti, da se nove priče in zvedenci k glavni razpravi pozovejo in zaslišijo, da se okolnosti, ki bi zamogle obtožbo še bolj vtemeljiti ali jo pa razveljaviti, tanjše pozvedo; tekom razprave same sme prvosednik vsled njemu po zakonu pristojee, takozvane diskrecijonarne oblasti priče pozvati in jih zaslišati, ako se je nadejati, da vtegnejo te priče znamenite dejanske reči razjasniti. Dvomljivo pa je, ali ima prvosednik vzklicnega sodišča tudi v vzklicnem postopku te pravice, ali ne? Tisti, ki temu vprašanju pritrujejo, sklicavajo se sosebno na splošno načelo izrečeno v § 447. k. p. r., kateri določuje, da je v postopanju zastran prestopkov vporabljeni tista določila, katera veljajo za postopek pri hudodelstvih in pregreških, v kolikor niso dani v 26. poglavji posebni propisi. Iz te točke in ker vporaba §§ 222., 224., 254. k. p. r. v 26. poglavji ni izrečno izključena, sodijo, da je njih vporaba tudi v vzklicnem postopku dopustna. Proti temu mnenju pa govorijo, kakor mislim, tehtni in važni pomisleki. Iz prva se mi zdi trditev, da k. p. r. glede tega vprašanja nima posebnega določila, neistinita; zakon ima marveč popolnoma določene propise, iz katerih zamoremo zadobiti zadostne podlage za rešitev predležečega vprašanja. Sklicujem se posebno na propis § 470., kateri veli, „da sme sodni dvor nove dokaze in tudi dejanske reči iz katerih se izvaja kak vzrok ničnosti, dati poizvediti“. Iz te določbe je sklepati, da ima le sodni dvor pravico v tajni seji dopuščati nove dokaze, nikakor pa prvosednik. Akoravno govori ta zakonova točka osobito o takih dokazih in dejanskih rečeh, ki so bile navedene v vzklicnem spisu, mora se vendar logično sklepati z vso pravico, da ravno isto načelo velja tudi za slučaj, ko bi prišle razsodilne in važne okolnosti ali dokazi še le pozneje na dan, kajti ni ga moč najti vzroka, ki bi zamogel opravičevati drugo mnenje za ta slučaj.

Pa tudi tako zvane diskrecijonarne oblasti (§ 254. k. p. r.) ne morem pripisovati prvosedniku vzklicnega sodišča. Zakonita določila vsprejeta v §§ 472. in sl., ki urejujejo postopek pri javni ustni razpravi vzklicnega sodišča, ne govorijo o tej oblasti. Določbe so popolnoma jasne in urejajo celi

tek razprave; te določbe so tedaj edino merodajne. V § 473. k. p. r. je izrečno propisano, da je pri vzklicni razpravi le pozvane priče zaslišati; iz tega propisa je posneti, da le tiste priče smejo biti zaslišane, katere zaslišati je vzklicno sodišče v zmislu § 470. k. p. r. sklenilo; sodišče ima seveda tudi pravico pozvati še druge priče in v to svrho vzklicno razpravo preložiti (§ 476. k. p. r.). Iz teh zakonitih določil je toraj razviditi, da v vzklicnem postopku diskrecijonarna oblast predsednikova nima mesta. To pa je tudi sploh načelom vzklicnega postopanja primerno, tu ne morejo veljati propisi, ki so primerni za postopek pred prvim sodnikom; tu gre za djansko in pravno presojo sodbe, katero je izdal prvi sodnik; ta presoja se mora vršiti zmiraj v sodnih zborih (senatih), ki so sestavljeni po propisih § 10. št. 4 in § 13. k. p. r. Analogija temu se nahaja v postopku pred kasacijskim dvorom, kjer prvosednik tudi nima nobene diskrecijonarne oblasti. Tudi v vzklicnem postopku morajo izvirati vsi sklepi, vse razsodbe, od enega in istega oddelka sodnega dvora. Saj bi se tudi nadalje moralo vprašati, kateremu oddelku sodnega dvora bi pristojala razsodba v slučajih, da prvosednik noče pritrditi predlogu zastran zaslišanja novih prič? Svetovalna zbornica gotovo v vzklicnem postopku ni nikakor pristojna. Razsoditi bi toraj zamogel le vzklicni senat; tedaj je pa gotovo popolnoma opravičena trditev, da je zakon s propisi, danimi v §§ 470. in 472. k. p. r. vse te ukrepe, sklepe in razsodbe odkazal sodnim zborom sestavljenim za vzklicni postopek (§ 10. in 13. k. p. r.):

III.

Stranka je v neki kazenski reči zastran prestopka pri okrajnem sodišči vložila prošnjo, da bi se izmerili troški kazenskega postopka. Sodišče je po propisu § 395. k. p. r. o tej prošnji zaslišalo nasprotno stranko. Prošnja je bila pisana v slovenskem jeziku. Sodišče rešilo je to prošnjo z odlokom v nemškem jeziku.

Proti temu načinu rešitve je stranka vložila v zmislu § 481. k. p. r. pritožbo de sodnega dvora prve stopinje kot vzklicnega sodišča in je kot vzrok pritožbe naglašala okol-

nost, da prošnja ni bila rešena v slovenskem jeziku, ter da se sodišče pri svojem poslovanji ni držalo obstoječih naredeb, urejajočih rabo slovenskega jezika v pravosodji. Stranka je zahtevala, naj se odlok prvega sodnika ovrže in njeni pritožbi vstreže.

Pri sodnem dvoru se je razpravljalo, je li ta pritožba po kazenskopravnem redu dopustna? Za to, da bi bila pritožba dopustna, sklicavalo se je na besede § 481. k. p. r., v katerem je v obče brez kake izjeme izraženo načelo, da pristojna proti vsem razsodilom okrajnih sodnikov, ako niso podvržena vzklicu, pravni lek pritožbe. Ker je predležeča naredba prvega sodnika gotovo tudi razsodilo, zamore biti predmet posebnej pritožbi. To mnenje se mi vendar le ne dozdeva pravo in vtrjeno, ker se vpira na krivo tolmačenje zakonovih besed. Pomen § 481. je izvestno vendar le ta, da zamore biti predmet pritožbi le razsodilo to je: stvarna (materijalna) vsebina ali, še bolj jasno rečeno: to, kar in o čemur se je razsodilo. Pritožba se more vpirati le na to, da je sodnik prezrl ali pa po krivem vporabljal stvarne ali pa tudi formalne propise zakonov in s tem storil stranki resnično ali pa tudi domišljeno krivico. Način pa, po katerem je izdal sodnik razsodilo, zunanja oblika ne more biti podloga pritožbi, ako ni zakon izrečno propisal formalnosti, katere dopolniti je sodnik strogo zavezan. K tem formalnostim pa jezik, v katerem se ima rešiti kaka vloga, ne spada. Kazenskopravni red ne obsega nobenih propisov o jeziku, ki ga je rabiti pri izdatku razsodil; edino jezikovno določilo najdem v §§ 163. in 198. k. p. r. glede zaslišanja svedokov in obdolženca. Pač pa ni dvomiti, da najvišim upravnim oblastvom pristojna pravica, v koliko jezikovno vprašanje ni urejeno zakonitim potom, dati podredjenim organom ukaze, na katere so le-ti navezani in katere so dolžni spolnjevati. Ako se pa določila teh naredeb po državnih organih ne izvršujejo, strankam vendar ne pristojna pravica, poslovanje teh organov potom zakonitih procesualnih lekov (pritožbe) spodbijati; odprta je stranki edino le pot upravne (administrativne) pritožbe, v kateri se obrne stranka do tistega oblastva, kateremu je podredjen organ, ki ne spolnuje

ministerske naredbe. To višje oblastvo je potem dolžno odrediti, kar je potrebno, da se veljavne upravne naredbe tudi djanski spolnujejo in izvršujejo. Procesualna pritožba v zmislu § 481. bila bi le tedaj dopustna, ko bi bilo vprašanje, v katerem jeziku da je treba rešiti vloge in izdati razsodila, v kazenskopravdnem redu samem urejeno; za ta slučaj bila bi pa tudi posebna upravna naredba nepotrebna, celo pogojno nedopustna, ker je moči zakone prenarediti le potom novega zakona, ne pa potom ministerske naredbe.

Razsodilo vzklicnega sodišča, katero je pritožbo zavrglo in okrajnemu sodišču zgolj administrativnim potom zavkazalo, da mora obstoječe jezikovne naredbe strogo izvrševati, je bilo, kakor je to iz navedenih razlogov razvidno, povsem pravilno in korektno; s tem razsodilom se tudi varuje in brani pravica, ki jo ima minister pravosodja, da rabo jezikov urejuje potom administrativne naredbe.

G.

Pravosodje.

a) *Negotiorum gestor* mora dokazati, da je bil namenjen oskrbovati opravila za drugega v njegov prid.

Franja P. zahtevala je od maloletnega Leopolda K. plačilo zneska 120 gld. kot odškodnino za hrano in stanovanje, katero mu je dajala skozi tri leta. Pravi, da je plačana le za eno leto in da se je potem s tožencem, ki je čevljarski pomagač ter si kot tak precej zasluži, pogodila tako, da jej plačuje po 7 gld. na mesec ter da je pri obračunu toženec priznal obstanek terjatve 120 gld. in obljubil, jo poplačati.

Prvi sodnik vgodil je tožbeni zahtevi iz sledečih, na kratko posnetih

razlogov

Maloletnik sicer po § 865. o. d. z. brez privoljenja varuha ali zakonitega svojega zastopnika ne more prevzeti nobene zaveze glede premoženja, zatoraj tožbene zahteve ni moč vpirati na naslov pogodbe, vkljub temu pa je maloletnik v zmislu § 1042. o. d. z. dolžan po-

vrniti tožnici troške za stanovanje in hrano, katero mu je dajala, če ne dokaže, da tožnica ni mislila na povračilo, ko mu je to dajala. Takega dokaza pa toženec niti ponudil ni.

Nadsodišče v Gradci je s sodbo z dne 20. januarja 1887., št. 82., tožbeno zahtevo popolnoma zavrnilo iz sledečih

razlogov

Stranki ne zanikujete, da je tožnica davala maloletnemu tožencu od 24. junija 1883. l. do 6. februarija 1886. l. hrano in stanovanje, da je bila dne 1. januarja 1884. l. terjatev tožnice za vse, kar je tožencu do takrat bila dala, popolnoma poravnana, da je tožnica za pozneji čas dobila 47 gld. 50 kr. in scer pri obračunu, katerega je po svoji povedbi imela z maloletnim tožencem dne 7. februarija 1886. l. svoto 21 gld.

Ker tožnica sama pravi, da toženec ob času tožbe, t. j. dne 18. avgusta 1886., še ni bil polnoleten, on dne 24. junija 1883. še niti 21 let ni bil star in če je to starost dne 1. januarja 1884., katerega dne je po povedbah tožnice obljubil plačevati mesečno svoto 7 gld., sploh že dosegel, presegel jo je le za nekoliko mesecev.

Tožnica ne trdi, da bi se bil toženec nasproti njej delal polnoletnega, ona tudi ne vgovarja trditvi, da je znala za njegovo starost ter da njegovega varha nikdar ni obvestila o tem, da mu daja hrano.

Po tem takem z ozirom na določilo § 244. o. d. z. o pogodbenem razmerji ne more biti govora; maloletni toženec zamogel se je po § 246. o. d. z. zavezati le za to, kar si pridobi s svojo pridnostjo.

Vsled tega vpira tudi tožnica svojo zahtevo izrekoma na naslov odškodovanja za potroške, katere je imela za toženca.

Presojevati je toraj, da-li se mora smatrati oskrbovanje maloletnega toženca, ki se je vršilo brez vednosti varuhove, takim v prid maloletnega napravljenim potroškom, katerega je dolžan povrniti (§§ 1037. in 1042. o. d. z.).

Toženec, ki nima starišev, moral se je sam preživeti, kot čevljarski pomočnik pa je tudi bil v stanu preskrbeti samega sebe ter si je precejšnji postranski zaslužek s tem pridobival, da je ob nedeljah in praznikih po gostilnicah igral.

Ker tožnica sama zahtevano svoto — 7 gld. na mesec — tako neznatno imenuje, da je na hip uviditi nje absolutna potreba, je tudi

osnovano misliti, da je bilo maloletnemu tožencu, po povedbah toženke pri njej z vsem preskrbljenemu, ki je imel toraj s svojim zaslužkom le za obleko skrbeti, tudi mogoče, plačevati 7 gld. na mesec. Če tega storil ni in ga je tožnica vkljub temu nadalje oskrbovala ter ni terjala plačila, ampak ga oskrbovala tako dolgo, da je narasel dolg do višočine 175 gld., ki je za gmotne razmere mladostnega toženca jako znamenita svota, ter se je na ta dolg tekom dveh let le 36 gld. 50 kr. vrnilo in še le dne 7. februarija 1886. svota 21 gld. plačala, se to ravnanje tožnice ne more smatrati kot potrošek, katerega je toženec v zmislu prej navedenih zakonitih določil povrniti dolžan, ampak vzemati se mora, da je oskrbovala tožnica toženca tako dolgo bodi si iz darežljivosti (liberalitete), bodi si, kakor to trdi toženec, ker je poprej omenjena umetnost njegova v godbi koristila gostilnici tožnice.

Vsled tega se je morala zavriniti tožbena zahteva, ker ni vtrjena niti iz naslova pogodbe niti iz naslova oskrbovanja tujih opravil brez naročila.

Najviše sodišče je s sodbo z dne 24. maja 1887., št. 4881. zavrnilo revizijo toženke, potrdilo sodbo nadsodišča iz njegovih razlogov ter pristavilo, da mora negotiorum gestor kot splošno podstavo, od katere je zavisna njegova pravica, dokazati, da je oskrboval tuja opravila za drugega z namenom, ravnati v njegov prid, takega namena pa toženka glasom spisov ni imela.

b) K interpretaciji § 887. o. d. z.

Vsled tožbe A. P.-a proti J. P.-u kot varuhu ml. M. J.-ovih otrok zaradi pripoznanja in spolnjevanja najemninske pogodbe je c. kr. okrajno sodišče v R.-i po zaslišanji prič spoznalo:

Tožbena zahteva: Toženec J. P. je dolžan kot varuh M. J.-ovih otrok pripoznati, da je dne 21. junija 1886. napominanim mladoletnikom lastno hišo št. 1 na B.-u z gospodarskimi poslopji vred na štiri leta dal tožniku v najem za letno najemščino 266 gld.; tožnik ima tedaj pravico rabiti to hišo s postranskimi poslopji kot najemni predmet, nikakor pa ne toženec dajati jo kot varuh imenovanih otrok sploh komu v rabo bodisi proti odškodnini bodisi brezplačno toliko časa, dokler je najemninska pogodba pravomočna; se zavrne in sicer iz nastopnih

razlogov:

Vsled priznanja obeh strank kakor tudi po povedbi nesumljivih prič A. K.-a in B. Ž.-a je popolnoma dokazano, da se je dne 21. junija 1886. dala tožniku A. P.-u poleg drugih v M. J.-ovo zapuščino spadajočih predmetov dražbenim potom v najem tudi polovica pri hiši št. 1. na B.-u stoječega hranišča pod izrečnim pogojem, kojega je stavil varuh in tožnik tudi sprejel, da ostane druga polovica tega hranišča na prosto razpolaganje M. J.-ovih dedičev.

Po tej pogodbi je tožnik v smislu § 1098. o. d. z. v istini pridobil pravico, da sme najeto polovico tega hranišča rabiti, in po § 1096. o. d. z. je bil toženi varuh kot najemodajalec zavezan, da tožnika kot najemnika ne moti v rabi te polovice; tožencu ni bilo dovoljeno med najemno dobo na katerikoli način s to polovico hranišča razpolagati.

Toženi varuh je sicer pripoznal, da je O. W. ž njegovim dovoljenjem shranil dva soda v navedenem hranišču, in bi se moral smatrati varuh, da je prelomil pogodbo, ako bi bilo dokazano, da je dal spraviti sode v oni polovici hranišča, koje jo vzel v najem tožnik.

Tega pa tožnik niti ni dokazal niti ni ponudil dokazati, in ker tudi ni dokazal, da ga je toženec na katerikoli drug način motil v rabi najemnih predmetov, ni vtemeljil pravnega naslova tožbi, zaradi tega pa se je morala zavrniti tožbena zahteva.

Nadsodišče graško vstreglo je apelaciji tožnikovi ter vgodilo tožbeni zahtevi.

Razlogi:

Najemninska pogodba je konsenzualna pogodba; ako sta se pogodbenika dogovorila o bistvu najema, namreč o stvari in ceni, smatrati je po § 1094. o. d. z. pogodbo popolnoma sklenjeno; zaradi tega je toženčev vgovor ničeven, da se tožniku ni nikdar izročilo v rabo vprašavno hranišče. Ravno tako podel je toženčev vgovor, da napominano hranišče ne spada h gospodarskemu poslopju, kajti slednji sam priznava, da je hranišče v tem gospodarskem poslopju, po naravi mora biti tedaj del tega poslopja.

Razsodba prepirne zadeve je torej odvisna edino le od rešitve vprašanja, ali je bilo gospodarsko poslopje kot tako predmet najemninski pogodbi, ali pa se je določila izjema glede tega hranišča. Ne-

izpodbijano je, da se je sklenila najemninska pogodba potom javne dražbe, o koji se je sestavila sodniška listina, namreč zapisnik A ad I.

Merodajni morejo biti tedaj le v tem zapisniku dognani najemninski pogoji, ki zaznamujejo tudi najemninske predmete, posebno še zaradi tega, ker bi pri določevanju drugačnih pogojev varuhu za-se in brez dovoljenja nadvarstvenega sodišča manjkala legitimacija v smislu § 233. o. d. z.

V napominani listini govori se o gospodarskem poslopij brez vsake omejitve; smatrati se mora tedaj ta predmet za stvar, ki se je dala v najem z vsemi svojimi deli (§ 1094. o. d. z.).

Sodni zapisnik A ad I je nedvomno po kakovosti pismena listina, na kojoj se more popolnoma vporabljeti določilo § 887. o. d. z.

Po tožencu trjeni in pred najemninsko dražbo določeni pogoj, da se bo izročila najemniku na dražbi le polovica tega hranišča v rabo, kaže se tedaj kot pogodben pogoj, ki se ne vjema z listino, in ker se tudi ne trdi, da se je naznanil sodni komisiji kot dejanski pogoj, more biti tem manj pravomočen, ker varuh za-se niti ni bil opravičen staviti ga in ker je baje to storil, predno se je pričela dražba, ki je tedaj poznejšen čin.

Da se pa ta določba varuhova ne vjema z listino A ad I., je nedvojno.

Zaradi tega se je morala zahteva tožnikova vslišati, predrugačiti sodba prvega sodišča in pritrditi tožnikovi apelaciji.

Najviše sodišče je s sodbo z dne 20. aprila 1888. preinačilo sodbo nadsodišča ter tožbeno zahtevo zavrnilo, to iz sledečih

r a z l o g o v :

Po zapisniku dražbe z dne 21. junija 1886. pod A je dobil tožnik kot najvišji ponudnik v najem hišo št. 1 na B.-u z gospodarskimi poslopji in drugo pritlikino kot del zapuščine po M. J.-u.

Stranki ste o tem jedini, da je v gospodarskem poslopij neko hranišče.

Dokazano ni, da se je iz najema izključilo celo hranišče.

Pač pa se je po trditvi tožnikovi, ki je soglasna s povedbami prič A. K.-a in B. Ž.-a, mej njim in toženim varuhom ml. otrok M. J.-a pogodilo, da bodo smeli mladoletni rabiti polovico hranišča.

Taka pogodba ne spada mej ona pravna opravila, v kojih veljavnost je treba po § 233. o. d. z. dovoljenja nadvarstvene oblasti.

Ako v dražbenem zapisniku ni zaznamovana omejitev najemnikove pravice do rabe hraniščne polovice, to nima pravne važnosti.

Tožnika je vezala prejšnja pogodba; njegova ponudba ne zadeva tedaj tudi najemnine za celo hranišče ter ima kot dražbeni najemnik le pravico do rabe njegove polovice.

Ni se trdilo, da je toženec rabil več od polovice hranišča.

Kako se je rabilo, ali način rabe ni primeren pogodbi, ali in katere pravice ima pod tem pogojem tožnik, o tem razsojevati tukaj ni pravo mesto. Zaradi tega pa tudi ni razloga, da bi se ukrepalo glede postopanja.

Potrđiti se je morala tedaj sodba prvega sodnika, ki zavrača tožbo.

c) Kdor trdi, da je daritvijoj, oporočiteljem za živa storjenoj, prikračen v dolžnem svojem delu, ima to dokazati (§ 951 o. d. z.)

Redovito ustno pravdo, katero je nastavila Mara V. roj. B. proti Antonu in Angelu B., zaradi vpredeljenja in plačenja dolžnega dela s pripadki vred, razsodila sta v bistvu okrajno sodišče in nad-sodišče tržaško tako-le:

„1. Daritna pogodba, sklenjena v V. dne 12. februarja 1879, leta pred c. kr. notarjem P. S. pod F., ne sme biti na kvar dolžnemu delu (legitimi), pristoječemu tožnici po smrti njenega očeta Angela Ivanoviča B. dogodivše se dne 13. junija 1884. leta in ob to izmeriti imade se isti dolžni del od vseh premakljivih in nepremakljivih reči, zadržanih v napominanej darovnej pogodbi.

2. Toženca dolžna sta prokazati (razodeti) v štirinajstih dneh vse posamezne premakljive reči, zadržane v omenjeni daritnej pogodbi kakor so nahajale se za njenega sklepanja, rekše, toliko one, zadržane v istej pogodbi, ki so nahajale se pri darovatelji, ali pri njiju (tožencih), kakor tudi one, njima presnete z navedeno pogodbo, ki so, na kolikor toženca vesta, morda nahajale se pri tretjih osobah ter potrditi resničnost takega prokazanja z razodetno (prokazno) svojo prisego;

3. V svrho pravičnega izmerjenja dolžnega dela, tožnici pristoječega, imajo se sodnim potom in po zakonitih pravilih proceniti v

štirnajstih dneh ne samo vse nepremakljivosti in pravice, na-nje odnoseče se, rekše: hiša, stoječa v V. pod h. št. 753. v ulici „Cale nouva“ z vsemi pristavki in pritiklinami, ž njo pribitimi, prikovanimi in prizidanimi, kakor tudi z vsemi pravicami, bodi si katere koli vrste in narave, ž njo združenimi, stopnicami od zgora na vzdol, z vodnjakom, dvoriščem, konjušnico, voljakom, kladnico in drugim malim dvoriščem, zadržane v daritnej pogodbi pod F., temuč tudi vse reči, ki bodo prokazane v smislu 2. členka navzočne sodbe;

4. Tožnici pristaja dolžni očetovski del (legitima paterna) v odmeri ene četrtnine od zapuščine, popisane v sodnem inventaru pr. 17. junija 1885. leta pod C., sestavljenem po smrti Angela Ivanoviča B. in od imovine, sodržane uže izrečno v daritnej pogodbi pod F. in ki bode tožencema zaprisežno prokazana glasom drugega členka pričujoče sodbe;

5. Toženca sta ob to dolžna, plačati tožnici v štirinajstih dneh za očetovski njen dolžni del ne samo cenost (vrednost) ene četrtnine vsega imenja, zadržanega v sodnem inventaru od 17. junija 1885. leta pod C., temveč tudi cenost ene četrtnine reči, zadržanih v darovnej pogodbi z dne 12. februarija 1879. leta pod F. in reči, ki bodo glasom 2. členka te sodbe zaprisežno prokazane z zaostalimi obrestni vred, počenši od dne smrti Angela Ivanoviča B., namreč od 13. julija 1884. leta naprej tekočimi“.

Zaradi okrajšanja naj se vrste tu samo razlogi druge instance glaseči se tako-le:

Po § 765. o. d. z., odločujočem, da sestoji dolžni del (quota legitima) v polovici tega, kar bi šlo otrokom po zakonitem nasledstvu; — po § 783. o. d. z., razporedujočem, da morajo ne samo zakoniti dediči, temuč tudi volilojemniki pridodati, kolikor je treba do dovršenega dopolnjenja dolžnega dela, pristoječega nujnemu dediču; — po § 784. o. d. z., zaukazujočem, da se ima v svrhu pravičnega izmerjenja dolžnega dela proceniti vse, kar je smel oporočitelj svobodno prenesti na svoje naslednike in zlasti po §. 951. o. d. z., prepovedujočem, darovati na škodo nujnih dedičev več, nego polovico imovine, ustanovljeno je pravno načelo, da pristoji polovica imovine, katero je imel darovatelj za darovanja, nujnemu dediču naslovom dolžnega dela.

Ker sme tedaj oporočitelj razpolagati inter vivos in mortis causa samo o polovici svoje imovine, in ker mu je ostaviti drugo polovico nujnemu svojemu dediču, mora se tudi že za živa darovana imovina,

polovice ne presegajoča, prideti v imenje, od katerega je izmeriti dolžni del, kedar koli je oporočitelj razpotožil s poslednjo svojo voljo tudi o drugem svojem imetku načinom, da je prekoračil z daritvijo in z oporočno mejo polovice.

To biva v navzočnem slučaju: Angel Ivanovič B. izročil je z daritvijo pod F. večji del svoje imovine svojim vnukoma Angelu in Antonu B. in njima ostavil je tudi ostatek svojega imenja. Če prav ni opredeljena cenost darovanih reči in če prav se ni trdilo, da presegajo iste polovico njegovega imenja, se mora izmeriti tožnici pristojeci dolžni del od polovice vse njegove imovine, tedaj tudi od one darovane denašnjima tožencema s pogodbo pod F.

Iz tega shaja, da je prvi sodnik glasom prve točke svoje sodbe prav priznal tožnici to pravico in da so v sledstvu tega opravičene tudi vse druge točke iste razsodbe, služeče v opredeljenje dolžnega dela tožnice.

Ker se imajo po tem takem, da se dolžni del prav izmeri, darovane stvari prideti v zapuščino, in ker so bile le-te ne toliko v daritnej pogodbi pod F., temuč tudi pozneje prikrite od denašnjih tožencev, ki priznata, da sta si prisvojila vse premakljine rajnega svojega deda, izvestno je vsakakor prikrivanje imovine, do katere ima tožnica pravico in ob to sta ona dva v smislu § 220, o. s. r. tudi dolžna, prokazati le-to imovino, da bode podstava izmeritve tožničinega dolžnega dela.

Najviše sodišče spremenilo je sodbi obeh nižjih instanc in s sodbo z dne 5. aprila 1888. št. 1352. odbilo do cela vso gori navedeno tožbeno zahtevo iz naslednjih

razlogov:

Pokojni Angel Ivanovič B. imenoval je v svojej oporoki z dne 16. februarja 1879. leta pod A universalnima dedičema svoje imovine svoja vnuka Angela in Antona, sinova pred njim umrlega sina Ivana, ter je zapustil dolžni del svoje hčeri Mari Angelovni V., denašnje tožnici. Le-ta zahteva sedaj, da se izmeri njej pristojeci dolžni del ne samo od imovine, katero je zapustil njen oče ob svoje smrti in ki je popisana v inventaru pod C, temuč tudi od vseh premakljivih in nepremakljivih stvari, katere je daroval isti Angel Ivanovič B. z darilno pogodbo pod F že spomenotima svojim vnukoma. Da si je

izjavila tožnica v repliki, da ne spodbija daritne pogodbe pod F, ter da jo ostavlja v pravnem njenem bistvu, naperjeno je venderle njeno v tožbi izraženo zahtevanje na vničenje vprašavne darovne pogodbe, kar bi vsakakor nastopilo, ako bi obdarjena v svrhu izmerjenja tožnici pristoječega dolžnega dela morala pridodati v zapuščino rajnkega A. J. B. tudi ono imovino, katero sta presnela od njega z daritno pogodbo pod F., in v sledstvu tega lišena bila bi ista daritna pogodba vsakega pravnega učinka.

V podporo zahtevanja svojega navaja v tožbi, da bi bil z daritno pogodbo pod F prikračen njej pristoječi dolžni del, ker ne bi bil izmerjen od vse imovine pokojnega njenega očeta. Dolžni del pa se ima odmeriti od imovine, pokojnikom ostavljene, rekše od onega, kar je on posedoval ob času svoje smrti (§§ 531. 784. o. d. z.); reči, darovane od A. J. B. z daritno pogodbo pod F tožencema, prešle so bile v njiju last, one niso tedaj pripadale več k njegovej zapuščini in zarad tega se ne smejo v poštrev jemati pri odmerjenji tožničinega dolžnega dela, sicer bi bili popolnoma, ali vsaj deloma razkrepljeni pravni učinki daritne pogodbe pod F.

Res je sicer, da pomanjšuje vsaka daritev darovateljevo imenje in mogoče je, da tudi prikrajšuje dolžni del, pristoječ njegovim nizhodnikom (descendentom), a kljub vsemu temu ni človeku, imejočemu nizhodnike, katerim ide dolžni del, absolutno zakonom zabranjeno, storiti kako daritev. Njim na škodo on samo ne sme storiti take daritve, ki bi presegala polovico njegove imovine in v slučaji, da je prekoračil on to mero, in ako so njegovi nizhodniki po njegovej smrti v moči dokazati, da je čista njegova zapuščina manjša od polovice imenja, katero je imel on za darovanja, smejo oni od obdarjenca presežek, ki ga je zoper zakon sprejel, nazaj terjati (§ 951. o. d. z.). V navzočem slučaji ni tožnica navedla ne cene imenja, darovanega z darilno pogodbo pod F., ni velikosti imenja, katero je posedoval A. J. B. ob času iste daritve; ona ni dokazala tega, kar je imela dokazati v smislu že napominanega § 951. o. d. z. Da, ona je celo izrečno izjavila, da njena tožba ni tožba v smislu § 951. o. d. z. in da ne bi hotela ni v snu trditi, da presega vprašavna daritev polovico imenja in da se ne nahodi dovolj imovine za pokritje očetovskega njenega dolžnega dela. Ako pa to tako stoji, nima tožnica pravice zahtevati, da se vniči daritev pod F. s tem, da se v njej zadržana imovina pridene k imovini, ostavljenej od A. J. B.

Isto tako javi se tožnice zahteva, da sta toženca vsakakor dolžna prideti v zapuščino imenovanega rajnika pogodboj pod F. njima darovane reči, pogledom na ustanovljenje § 790. o. d. z., kakor zahteva brez vsake pravne podloge,

Tožbe prva zahteva, kakor tudi vse druge zahteve tožbe, ki niso nego izvodki iste prve zahteve, lišene so tedaj vsake pravne podstave in ob to bilo je treba odbiti jih in v zmislu dvorn. dekr. z dne 15. februarja 1833. vslišati tožencev izvanredno revizijo.

B. T.

Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§ 33. k. p. r.)

V.

Z razsodbo z dne 26. aprila 1888. št. 1992. spoznal je kasačjski dvor vsled ničnostne pritožbe v obrano zakona proti razsodbi graškega nadsodišča z dne 29. decembra 1887. št. 14039. in 14040., da se je z omenjeno razsodbo prelomil zakon in sicer § 493. in 494. k. p. i.

Razlogi.

Državno pravdnštvo v Ljubljani zaplenilo je št. 281. v Ljubljani izhajajočega perijodičnega lista „Slov. N.“ z dne 10. decembra 1887. zaradi članka „V obrambo“. Omejevši se le na v § 493. k. p. r. označeno postopanje, predlagalo je državno pravdnštvo prepoved zasačenega članka zaradi hudodelstva velike izdaje v zmislu §§ 58. lit. c in 59. lit. c k. z. in zaradi pregreška ščuvanja k sovraštvu zoper narodnosti v zmislu § 302. k. z. — — — — —*)

Deželno sodišče ljubljansko je z razsodbo z dne 14. decembra 1888. št. 11166. izreklo: zasačeni članek „V obrambo“, pričenjajoč se z „zašumelo je“ in končujoč se z „the rest is silence“ (s tem je zaznamovan članek po vsem svojem obsegu) vstanovi pregrešek zoper javni pokoj in red v zmislu § 302. k. z.

Predlog državnega pravdnštva, da naj se izreče prepoved tudi po § 58. lit. c in 59. lit. c k. z. odklonilo je deželno sodišče iz stvarnih vzrokov. Proti tej razsodbi pritožilo se je državno pravdnštvo, povdarjajoč in dokazujoč objektivne znake hudodelstva velike izdaje v dotičnem članku.

*) Ker nas zanima le pravna stran tega slučaja, izpuščamo nekatere v razlogih navedene dejanske okolščine, katerih ni neobhodno potrebno navajati.

Graško nadsodišče pa je — z ozirom na to, da ima po § 493. k. p. r. sodišče spoznati, ustanovi-li vsebina kake zaplenjene tiskovine kako kaznjivo dejanje; dalje glede na to, da podaja kvalifikacija kaznjivega dejanja le podlago za prepoved daljnega razširjanja, da pa ne more biti predmet daljnje pritožbi državnega pravdnštva, ako se je ta prepoved izrekla; oziraje se na to, da se je v pričujočem slučaju izrekla prepoved glede vsega obsega zasačenega članka — odbilo pritožbo državnega pravdnštva kot nedopustljivo.

Ta razsodba nadsodišča ni zakonita. V ozir jemlje se samo načelni pomen procesualnega vprašanja in v nemar se pušča popolnoma, je-li v stvarnem oziru vtemeljen nazor državnega pravdnštva ali pa oni deželnega sodišča.

Najprej ni umestno, če si nadsodišče v tem slučaju stavi vprašanje tako, da gre tukaj samo za kvalifikacijo vsebine zaplenjene tiskovine. Vprašanje, ima-li državni pravdnik pravico pritoževati se samo zato, ker je sodišče na od njega kot kaznjivo označeno vsebino tiskovine uporabilo drugo kazensko določbo, kakor jo je predlagal on, se tukaj lahko preide. V pričujočem slučaju gre pa za povsem drugačno razmero, namreč za vprašanje, v kakem obsegu je imela zadeti zasačeni članek po § 493. k. p. r. izrečena prepoved. Državno pravdnštvo povdarjalo je v svojem predlogu dva jasno razločena odstavka zasačenega članka; ako se članek primerja s predlogom državnega pravdnštva, vidi se, da vstanovi po njegovem nazoru peti odstavek („Pri vsem svojem“ do „istega Boga“) hudodelstvo velike izdaje; da je pa pregrešek po § 302. k. z. dobiti edino le v četrtem odstavku („Kar se tiče“ do „posledice neosnovane“). Spoznalo se je toraj samo po enem predlogu državnega pravdnštva in sicer onem po § 302. k. z.; predlog po § 58. lit. c pa se je zavrnil tako, da je zasačeni članek v istini bil prepovedan le v toliko, kolikor so se v njem nahajali znaki pregreška po § 302. k. z., ne pa tudi glede drugega obsega.

Za nazor nadsodišča, da državno pravdnštvo nima pravice pritožbe zoper zavrnilni del razsodbe dež. sodišča, daje § 494. k. p. r., kateri glede pritožbe ne stavi nikakih mej, ravno tako malo povoda, kakor § 493. k. p. r., kateri navaja kot enako-vrstne dele razsodbe izrečene po § 493. k. p. r. na eni strani izrek, ali vstanovi vsebina tiskovine kako (in katero) kaznjivo dejanje, na drugi strani pa izrek prepovedi daljnega razširjanja. Mnenje nadsodišča, po katerem je smatrati kazensko-pravno

vsebino zaplenjene tiskovine izključno le kot podlago za prepoved razširjanja, ne pa kot samostojni del sodiščeve razsodbe, se toraj ne strinja z besedami zakona. Pač se sklicuje nadsodišče na to, da je dež sodišče izreklo prepoved zaplenjenega članka v vsem obsegu in za to se zavrača pritožba državnega pravdnštva kot nedopustljiva, ker se ne poganja za nikak praktičen uspeh. Ako se pa natančneje preiskuje po razsodbi nadsodišča vstvarjen pravni položaj, zoper katerega se državno pravdnštvo po tej razsodbi ne more več pritoževati, vidi se takoj, da vodi nazor nadsodišča do posledic, katere ovirajo in kratijo kazensko preganjanje. Ni dvomiti, da se morajo po § 493. k. p. r. izrečene prepovedi utemeljiti kakor druge sodnijske razsodbe (§§ 17.—22., 238., 260., 268., 270., 281., št. 5., 9., 10., 458. k. p. r.); taisto velja naravno o razsodbah, ki stečejo vsled vgovorne razprave.

Treba je toraj tudi za prepovedi po § 493. k. p. r. javnega zaznamovanja dejanja; treba je natančnega označenja kaznjivega dejanja, katero je vtemeljeno po dejanskih okoliščinah, po vsebini zaplenjenega članka, in treba je zaznamovanja vporabljenih kazenskopravnih določil (§ 260. št. 1., 2., 4. k. p. r.). Tudi tukaj veljajo splošna vodila § 270. št. 7. in 281. št. 5., 9., 10. k. p. r. za vtemeljitev sodb, po katerih je sodni izrek le v toliko opravičen, kolikor so navedeni zanj v formalnem in pravnem oziru neovrgljivi vzroki.

Dolžnost je toraj sodišču pri izreku prepovedi po § 493. k. p. r. kaznjivo vsebino zaplenjene tiskovine kolikor le mogoče natančno zaznamovati. To terja razun že navedenih določil kazensko-pravnega-reda posebno tudi § 37. tisk. zak. (sodišče spozna tudi lahko, da je za kaznjivo spoznana tiskovina po vsem obsegu ali pa deloma vničiti.). Če je tedaj izreklo dež. sodišče črez ves obseg zaplenjenega članka prepoved, akoravno razlogi te odločbe opravičujejo prepoved le onega člankovega dela, kateri ustanovi pregrešek po § 302. k. z., zakrivilo je najmanj nenatančnost glede utemeljenja svojega izreka in ni smelo opirati svoje razsodbe na ta postopek.

Ta do tedaj samo latentni pogrešek od dež. sodišča izrečene prepovedi daljnega razširjanja članka, imel bi bil takoj praktične nasledke, ko bi se bil po zavrženi pritožbi državnega pravdnštva vložil vgovor.

Ker je vgovorni postopek po svoji napravi le presoja prepovedne razsodbe po zaslišanju strank in ker je v tem postopku izključeno vsako razširjenje ali dopolnenje prepovedi, bila bi državnemu pravdnštvu pri vgovorni razpravi vzeta mogočnost, z uspehom poganjati se za to, da

ostane prepoved v veljavi tudi glede tistega člankovega odstavka, kateri vstanovi po njegovem mnenju hudodelstvo velike izdaje.

Pri vgovorni razpravi bilo bi se pokazalo, da razlogi razsodbe krijejo izrek dež. sodišča le v toliko, kolikor se gre za prepoved onega člankovega odstavka, kateri obsega pregrešek § 302. k. z.

Kakor se že naprej lahko vidi, bil bi vspeh vgovora ta, da obvelja izrečena prepoved le glede ravno omenjenega dela člankovega, da se pa ovrže glede drugega obsega članka s taistim odstavkom vred, kateri vstanovi po nazoru državnega pravdnštva hudodelstvo velike izdaje.

Do enakih nasledkov vodi tudi ozir na § 24. tisk. zakona.

Ko bi bilo uredništvo „Sl. N.“ glede na pravokrepno prepoved dež. sodišča in njegovo vtemeljitev te prepovedi ponatisnilo zaplenjeni članek, izpustivši tisti odstavek, kateri vstanovi pregrešek § 302. k. z. (to se je tudi zgodilo, vendar pa pred pravokrepnostjo izreka dež. sodišča), ne mogla bi se v tem ponatisu dobiti reprodukcija kaznjivega obsega tiskovine in taisti odstavki, ki ustanovijo po nazoru drž. pravdnštva veliko izdajo, bili bi se brez ovire razširjali, ne da bi bilo drž. pravdnštvo v stanju, o svojem nazoru provocirati razsodbo nadsodišča.

Tako bi bil sam na sebi nepravilen postopek dež. sodišča (ne-natančno omejevanje prepovedne razsodbe) pripravil drž. pravdnštvo ob pravico pritožbe, nad katere obstojem bi se nikakor dvomiti ne moglo, če bi se bil predlog drž. pravdnštva pravilno in jasno zavrnil v onem delu, katerega je dež. sodišče menilo zavrniti.

Dr. K.

Drobne vesti.

(Osobne vesti.) Imenovani so: sodnima pristavoma pri dež. sodišči v Trstu pristava okrajnih sodišč Napoleon Kümmerlin pl. Eichenau in Henrik Fraus.

Pristavoma okrajnih sodišč avskultanta Edvard Rode za Komen in Josip Zencovich za Poreč.

Premeščeni so pristavi: Karol Nedved iz Ormoža v Kozje, dr. Emanuel Bayer iz Kozjega v Ormož, dr. Ludvik Vipauc k okrajnemu sodišču Maribor d. b. D. ter je prideljen okrajnemu sodišču v Šoštanj, Alois Rothschedl od okrajnega sodišča Maribor d. b. D. k okrajnemu sodišču Maribor l. b. D.

V pokoj gre dež. sod. svetnik Alojz Pesarič v Celji.

Umrli so dne 29. maja avskultant Franc Jakše v Novem mestu, dne 6. junija odvetnik dr. Ferdinand Pogazhnik na Dunaji.
